

Проф. др Оливер Антић

БРЕКСИТ

-Проблем Брексита је знатно сложенији но што се мисли-

Камен темељац модерне ЕУ постављен је на **I Конгресу европске федерације (Le Premier Congrès de la Fédération Européenne)** одржаног у Риму. Конгрес је отворен у недељу 16. маја 1909 у 10 часова пре подне, у великој сали здања Collegio Romano (које је 1508. г. подигао папа Гргур XIII), а завршен 20. маја 1909. године.

Иницијативу и финансијску подршку за сазивање Конгреса дао је Макс Вехтер (Max Waechter), енглески пацифиста. Г. Вехтер је претходно упутио апел свим европским државницима у коме позива на стварање Европске федерације, која би била први услов остварења трајнијег мира на Континенту и не само то, он је и лично обилазио европске монархије и републике износећи своје идеје њиховим званичницима. Идеју за стварање Европске уније г. Вехтер је добио анализирајући економско-финансијско стање САД и Европе, при чему је закључио да су све предности на страни САД. Разлике на штету Европских држава, а у корист САД, јављају се нарочито у следећем: у САД је процентуално мали део популације ангажован у војној служби, тако да има довољно радне снаге у производњи; индустрија САД није под притиском огромних трошкова за наоружање; државе чланице САД не страхују од међусобног рата, па отуда нема ни ограничења за њихова предузећа у економско-финансијској сфери. Наиме, после Сецесионистичког рата (Америчког грађанског рата) 1862. г, САД нису имале међусобне сукобе, а у Европи је од 1862. г. било ратова „много и страшних“: Пруско-Аустроугарски, Пруско-Француски, два Српско-Турска, Руско-Турски, Бугарско-Српски и Грчко-Турски рат. На сваких седам година по један рат. У Европи је, дакле, према г. Вехтеру лоше стање, јер државе морају да се наоружавају, гледају се међусобно са неповерењем и сумњом, стално су „на мртвој стражи само да би могле, на штету својих суседа, прибавити себи какву корист“. Претешки порези због наоружања „проузроковали су опште незадовољство, створили социјализам и друге доктрине које прете да изазову друштвену револуцију и да униште садашњу цивилизацију“. „Дух предузимљивости парализован је страхом од рата“... Свака држава има своју царинску тарифу, „која ставља преграду између ње и њених суседа“. После ових констатација г. Вехтер је закључио да у будућности може бити само један резултат: „европски рат, катастрофа на коју нико не може помислити без грозе, с погледом на садашњу усавршеност средстава за уништавање. Један такав рат срушио би сасвим побеђене, остављајући, у исто време, победиоце у таквом стању исцрпљености, да би ма која страна сила (изван Европе) могла лако наметнути своју вољу целој Европи.“

ЕУ је, дакле, била сан 20 европских монархија (међу њима Португалије и Србије) и две републике (Француске и Швајцарске).

Краљевну Србију на том Конгресу представљао је професор београдског Правног факултета др Живојин Перић, који ће остати непоколебљиви заступник европских интеграција све до краја свог живота. Проф. Живојин Перић био један од првих великих противника европских сукоба и најдоследнији борац за уједињење Европе и то све до краја свог живота. Проф. Перић се у својим радовима руководио идејом ауторитета државне власти, затим идејом права појединца, као и идејом пацифизма. Отуда и његов отпор употреби насилних средстава, као што су ратови, револуције или државни удари. Залагање за Паневропу уједно залагање за трајни мир и пацифизам, истицао је.

Проф. Перић је рођен у српском селу Стублине 1868. г., а умро у швајцарској варошици Оберурнен, у кантону Глаус 1953. г. Био је професор Правног факултета у Београду од 1898. до 1938. г. Био је дописни члан Српске Краљевске Академије наука и уметности и почасни доктор Лионског универзитета као и професор Хашке академије за међународно право. Био је убеђени легалиста и пацифиста гнушао се преврата и убиства краља Александра и краљеце Драге Обреновић. После преврата подносио је кривичну пријаву за убиство и стално је обнављао да не застари.

Професор Живојин Перић био је један од пионира идеје формирања европске уније (федерације). Као убеђени легалиста, еволуциониста, пацифиста и хришћанин, писао је да је повод за сазивање Конгреса била је анексија Босне и Херцеговине 1908. г. и опасност по Европу од „једног општег Европског Рата“.

Изузетно је занимљиво да је проф. Перић, 107 година пре британског референдума о Брекситу, сматрао да Велика Британија треба да буде искључена из европске федерације. Не улазећи, наиме, у питање да ли је Британија чини географски саставни део Европе или не, она не би могла бити члан „Савезне Европске Државе из тог простог разлога што федеративна организација Европе није у сагласности са њеним интересима“, чак постоји схватање да је Велика Британија помогла оснивање Друштва Народа како би спречила федеративну организацију Европе. И не само то, уколико би се и усвојио концепт федералне Европе, Велика Британија би се трудила да уђе у ту федерацију, „како би могла мотрити да Европа, мада федерализована, не буде ипак ни даље ништа друго до оно што је била у прошлости т.ј. да и у будуће представља два табора сила – ривала, да, другим речима, буде опет само једна игра политике британске. *Формално*, Европа би била федерализована, *стварно*, то би, у овом случају, непрестано био стари систем равнотеже у коме би једна држава само, Велика Британија, господарила.

Поред тога проф. Перић је на Конгресу истакао и следеће: „Целокупна политичка историја Европе показује да су симпатије Велике Британије увек

претезале на страну система *европске равнотеже*, то јест система у коме би европске силе биле подељене у две противничке групе у равнотежи, или близу томе, међу собом (*Zweimaechtegruppensystem*): са једним таквим системом, Велика Британија била је арбитар Европе и њен господар, судбина Европскога Континента није се налазила у рукама овога, то су биле неевропске, прецизније антиевропске, руке које су њима управљале.“

Иначе, у теорији су истицани и други аргументи који нису ишли у прилог чланства Велике Британије у ЕУ. Наиме, Велика Британија се разликује у од континенталне Европе и по: систему мера; стилу изградње градова; стилу паркова; вожњом левом страном; валутом и коначно битно другачијим правним системом. При томе не показује ни најмању жељу да неке од важнијих разлика прилагоди већини, већ напротив тежи да своје специфичности наметне другима. Од тих значајних разлика посебно је реч о систему мера и нарочито правном систему.

Проблем начелне разлике у правним системима континенталне Европе и Велике Британије није могуће разрешити, осим ако би Британци усвојили реформу свога права коју је предлагао у XIX веку чувени британски филозоф, правник и један од највећих хуманиста икада, Џереми Бентам, а то је свеобухватна кодификација британског права. Бентам је сматрао да правни систем који се заснива на историјској случајности (прецедентно право, које се ствара увек и поново индукцијом), а не на систему рационалног права (које подразумева кодификацију, логички систем у коме свако чињенично стање може да се подведе под унапред постављено апстрактно правно правило, где се примењује дедукција), није у стању да одговори модерним временима, чак је препрека за нужне социјалне реформе. Његов предлог реформе британског права није прихваћен, нарочито због тврдог става конзервативаца да је ”законодавство природни непријатељ права”.

На I Конгресу европске федерације нарочито се инсистирало да би Европа морала да има органе власти који су слични са уређењем нпр. САД. Морао би, наиме, да се формира **федерални суд**, морао би да постоји **европски парламент**, који доноси федералне законе, као и **федерална војска**.

Иако никада не треба заборавити упозорења у вези британских интереса у Европи, изнета на Првом конгресу европске федерације 1909, чија суштина је и даље константна британске политике, питање које би требало поставити Британцима је следеће: да ли бисте пристали на: измену система мера, евро, континентални правни систем и да возите десном страном пута? У случају да одговор буде позитиван, можда би други сет питања лакше прошао. Да ли прихватате: Европски суд, чије су одлуке изнад вашег Врховног суда; европске законе, које доноси Европски парламент, који су изнад свих ваших прописа и европску војску, којој се мора повиновати британска војска? Верујем да би одговор у целини био позитиван, под условом да се усвоје нужне реформе које је предложио Џереми Бентам, а Острвом влада сер Томас Мор.